

الثامن: التسليم

هشتم: سلام

وهو واجب، ولا يخرج من الصلاة إلا به، وهو أن يقول: السلام عليكم ورحمة الله وبركاته. سلام در نماز، واجب است و بدون آن، نمازگزار از حالت نماز خارج نمی‌شود، به این صورت که بگوید: «السلام عليكم ورحمة الله وبركاته»^(۱).

ومسنون هذا القسم: أن يسلم المنفرد إلى القبلة تسليمة واحدة، ويومئ بمؤخر عينيه إلى يمينه، والإمام بصفحة وجهه، وكذا المأموم. ثم إن كان على يساره غيره أومئ بتسليمة أخرى إلى يساره، بصفحة وجهه أيضاً.

مستحبات سلام:

اگر نمازگزار به صورت فرادا نماز میخواند، یک سلام به سوی قبله بگوید و با گوشه چشم خود به سمت راست اشاره کند. در نماز جماعت، امام جماعت و مأموم با صورت خود به سمت راست اشاره کنند و سلام دهند، و اگر کسی در سمت چپ آنها باشد با صورت خود به سمت چپ اشاره کنند و دوباره سلام دهند.

وأما المسنون في الصلاة ، فخمسة:

پنج چیز در نماز مستحب است:

الأول: الدعاء بعد كل تكبيرتين من التكبيرات الست المضافة إلى تكبيرة الإحرام بأن يكبر ثلاثاً ثم يدعو، ثم يكبر اثنين ثم يدعو، ثم يكبر اثنين ويتوجه والأولى من السبع هي تكبيرة الإحرام فيوقع معها نية الصلاة، ويكون ابتداء الصلاة عندها.

1- گفتن «السلام عليك ايها النبي... السلام علينا و على عباد الله...» قبل از سلام، مشکلی در نماز ایجاد نمی‌کند و می‌تواند قبل از سلام، هر دعای دیگری که

خواست بخواند. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 77)

اول: دعا کردن بعد از هر دو تکبیر از تکبیرات شش گانه بعد از تکبیره الاحرام، به این گونه که سه تکبیر بگوید و دعا نماید،⁽²⁾ بعد دو تکبیر گفته و دعا نماید،⁽³⁾ مجدداً دو تکبیر گفته و دعا نماید.⁽⁴⁾ اولین تکبیر از تکبیرهای هفت گانه، را تکبیره الاحرام قرار دهد و هنگام گفتن آن، [باید] نیت نماز کند؛ و با تکبیره الاحرام، نماز آغاز می شود.

الثاني: القنوت، هو في كل ثانية قبل الركوع وبعد القراءة. ويستحب أن يدعو بالأذكار المروية، وإلا فيما شاء وأقله ثلاثة تسبيحات، كما يستحب أن يقنت بعد الركوع الأخير من كل صلاة، وفي الجمعة قنوتان، في الأولى قبل الركوع، وفي الثانية بعد الركوع، ولو نسيه قضاها بعد الركوع.

دوم: قنوت در رکعت دوم هر نماز، قبل از رکوع و بعد از قرائت حمد و سوره انجام می شود. مستحب است در قنوت، دعاها و اذکاری که در روایات آمده است را بخواند؛ و در غیر این صورت هر دعایی که خواست بخواند و کمترین مقدار آن گفتن سه بار «سبحان الله» است؛ همچنین قنوت بعد از رکوع پایانی در هر نماز نیز مستحب است. نماز جمعه دو قنوت دارد، در رکعت اول قبل از رکوع و در رکعت دوم بعد از رکوع. اگر قنوت را فراموش کرد بعد از رکوع قضای آن را به جا می آورد.

الثالث: شغل النظر في حال قيامه إلى موضع سجوده، وفي حال القنوت إلى باطن كفيه، وفي حال الركوع إلى ما بين رجليه، وفي حال السجود إلى طرف أنفه، وفي حال تشهده إلى حجره، والأفضل أن يكون غاض البصر في الصلاة.

سوم: [مستحب است] در حین قیام به سجده گاهش، در حین قنوت به کف دستها، در حال رکوع به فاصله میان پاهایش، هنگام سجده به سمت بینی و در حال تشهد به روی پاهایش نگاه کند. بهتر است نمازگزار در حین نماز، چشمان خود را در همه حال به زیر افکند.

الرابع: شغل اليدين بأن يكونا في حال قيامه على فخذه بحذاء ركبتيه، وفي حال القنوت تلقاء وجهه، وفي حال الركوع على ركبتيه، وفي حال السجود بحذاء أذنيه، وفي حال التشهد على فخذه.

چهارم: قرار دادن دستان در حین قیام بر ران و به موازات زانوها و در حین قنوت روبه روی صورت و هنگام رکوع، بر روی زانوها و هنگام سجده، به موازات گوشها و در حالت تشهد، روی رانها.

2- «اللهم انت الملك الحق لا اله الا انت سبحانك انى ظلمت نفسى فاغفر لى ذنبى، انه لا يغفر الذنوب الا انت» (احكام الشريعه بين السائل و المجيب جزء دوم، صلاة: ص 78)

3- «ليبك و سعديك و الخير فى يديك و الشر ليس اليك و المهدي من هديت لا ملجأ منك الا اليك سبحانك و حنانيك تباركت و تعاليت سبحانك رب البيت». (احكام الشريعه بين السائل و المجيب جزء دوم، صلاة: ص 78)

4- «وجهت وجهى للذى فطر السماوات و الارض عالم الغيب و الشهادة حنيفاً مسلماً و ما انا من المشركين انّ صلاتى و نسكى و محياى و مماتى لله رب العالمين لا شريك له بذلك امرت و انا من المسلمين». آنگاه اعوذ بالله می گوید و شروع به خواندن حمد می کند. (احكام الشريعه بين السائل و المجيب جزء دوم، صلاة: ص 78)

الخامس: التعقيب، وأقله التكبيرات الثلاث ولا تتركها على حال، فهي تمام عشرة الحج وكمال المعرفة، وأفضله تسبيح الزهراء عليها السلام، ثم بما روي من الأدعية، وإلا فيما تيسر.

پنجم: تعقیبات. کمترین میزان تعقیب نماز، سه بار تکبیرگفتن است و نباید در هر حال ترک گردد، چراکه این تکبیرها کامل کننده ده مقام حج و کمال معرفت هستند. (5) بهترین تعقیب نماز، تسبیح حضرت زهرا می باشد و بعد از آن خواندن دعاهایی که در این مورد روایت شده است و اگر نشد هرچقدر که می تواند.

5- برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه، مراجعه شود به جلد سوم کتاب متشابهات، پرسش 93. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص